

SATELITNÍ ÚČET NEZISKOVÝCH INSTITUCÍ

Dne 15. 10. 2021 zveřejnil Český statistický úřad nový Satelitní účet neziskových institucí (dále jen SÚNI) za rok 2019. V SÚNI je obsažena úplná sestava účtů včetně členění ukazatelů v klasifikaci CZ-COPNI (klasifikace služeb neziskových institucí sloužících domácnostem), která lépe charakterizuje typologii neziskových institucí. Jedním z hlavních přínosů SÚNI jsou informace o dobrovolnících a odhad dobrovolnické práce. Rozdělení odpracovaných hodin dobrovolníky dle typu práce, jako součást tabulky SA000109 Pracovníci, je novou informací publikovanou poprvé v minulém roce

Úvod

Český statistický úřad publikuje Satelitní účet neziskových institucí. Při jeho sestavování vychází z *Příručky o neziskových institucích v systému národních účtů* (http://unstats.un.org/unsd/publication/seriesf/seriesf_91e.pdf) (dále jen „Příručka“) a z *Evropského systému účtu ESA 2010* (http://apl.czso.cz/nufil/ESA_2010_CSU.pdf).

Satelitní účet neziskových institucí je doplněním a rozšířením národních účtů. Všechny údaje za veškeré neziskové instituce sjednocuje v jednom účtu a rozšiřuje statistické sledování o ukazatele, které jsou pro neziskové instituce charakteristické, avšak nejsou v souladu se standardem ESA 2010 součástí národních účtů, například hodnotu práce dobrovolníků.

Satelitní účet v rozšířené verzi rozšiřuje sledování údajů o neziskových institucích o strukturální ukazatele (počet subjektů, zaměstnanců, dobrovolníků, členů, členství) a o ukazatele výkonu (počet návštěvníků muzea, počet vystudovaných žáků gymnázia, atd.). Některé ze strukturálních ukazatelů jsou prezentovány již nyní.

Požadavek na vytvoření Satelitního účtu neziskových institucí se objevil již v průběhu 90. let minulého století. Statistické oddělení Organizace spojených národů pracovalo společně s Center for Civil Society Studies na Johns Hopkins University a s odborníky, mezinárodními organizacemi a statistickými úřady z celého světa na vylepšení metodiky statistického sledování neziskových institucí.

Na vytvoření Satelitního účtu spolupracoval Český statistický úřad spolu s Centrem pro výzkum neziskového sektoru a dalšími odborníky z veřejné správy a z akademického prostředí. Český statistický úřad již v průběhu roku 2004 sestavil pilotní verzi, založenou na údajích z roku 2002 a ke konci roku 2004 poskytl první ucelené údaje o ekonomice neziskového sektoru v České republice k dispozici uživatelům.

1. Vymezení neziskových institucí

1.1 Definice neziskových institucí

Pro potřeby statistického sledování neziskových institucí v rámci Satelitního účtu neziskových institucí se využívá přeformulovaná strukturálně-operacionální definice neziskových institucí podle příručky SÚNI. Satelitní účet neziskových institucí se podle této definice sestává z ekonomických jednotek, které jsou:

- *organizacemi*, tzn., že mají určitou institucionalitu, jsou právními subjekty s určitým stupněm vnitřní organizační struktury,
- *neziskové nebo zisk nerozdělující*, tzn., že vzniklé přebytky jsou využity na hlavní činnost, pro kterou byla nezisková instituce založena,
- *institucionálně odděleny od vládních institucí*, tzn., že nejsou součástí vládního aparátu ani pověřeny výkonem státní moci,
- *samosprávné*, tzn., že jsou schopny řídit svou činnost a vytvářet si organizační strukturu,
- *nepovinné*, tzn., že jejich vznik, činnost a členství v nich je založeno na dobrovolné bázi.

Za neziskovou instituci je tak považována **jednotka vytvořená za účelem výroby výrobků a poskytování služeb, ale zároveň její status nedovoluje, aby tato produkce byla pro jednotky, které jí založily, řídí nebo financují, zdrojem příjmů, zisku nebo finančních výnosů.**

Takto pojaté neziskové instituce se označují také jako dobrovolné organizace, organizace občanského sektoru, organizace třetího sektoru, soukromé neziskové organizace, nevládní či nestátní neziskové organizace.

V České republice pro rok 2019 splňují tuto definici neziskových institucí následující právní formy:

• 117 Nadace	• 708 Organizace zaměstnavatelů
• 118 Nadační fond	• 711 Politická strana, politické hnutí
• 141 Obecně prospěšná společnost	• 721 Církevní organizace
• 161 Ústav	• 722 Evidované církevní právnické osoby
• 601 Vysoká škola (veřejná)	• 736 Pobočný spolek
• 641 Školská právnická osoba	• 741 Stavovská organizace - profesní komora
• 704 Zvláštní organizace pro zastoupení českých zájmů v mezinárodních nevládních organizacích	• 745 Komora (kromě profesních komor)
• 706 Spolek	• 751 Zájmové sdružení právnických osob
• 707 Odborová organizace	• 761 Honební společenstvo

Na základě změny v občanském zákoníku došlo ke změnám právních forem – od roku 2014 nově vznikly Ústavy (161), OPS a zájmové sdružení právnických osob už nesmí nově vznikat. Zanikly sdružení (701) (nahradily je spolky 706), organizační jednotky sdružení (731) (nově pobočné spolky 736), došlo k oddělení odborových organizací (703) a organizačních jednotek odborových organizací (733), které od

r. 2018 jsou nově rozděleny na odborové organizace (707) a organizace zaměstnavatelů (708). Od r. 2016 došlo k rozdělení církevních organizací na církevní organizace (721) a evidované církevní právnické osoby (722), které zahrnují také charity, školská zařízení a zdravotnická zařízení zřizované církví nebo náboženskou společností.

Výše zmíněná *Příručka* vybízí také ke sledování organizovaných seskupení lidí, která nemají formální charakter, existující jen na základě smlouvy. U nás se v roce 2019 vyskytovali v podobě sdružení bez právní subjektivity (občanský zákoník), avšak nejsou evidovány. Proto jsou údaje o nich nezachytitelné. Dále nejsou zahrnuty organizace typu obchodních společností (a.s., s.r.o, družstva), i když nebyly založeny za účelem podnikání a nejsou sledovány ani zařízení poskytující veřejné služby, pokud jsou akciovými společnostmi nebo společnostmi s ručením omezeným, neboť nelze zjistit, zda nerozdělují zisk.

Takto pojatá definice se liší od vymezení institucionálních sektorů, jež je používáno v systému národních účtů.

1.2 Sledování neziskových institucí v národních účtech

Systém národních účtů prezentuje národní hospodářství podle typu producenta dle jednotlivých institucionálních sektorů a podle typu produktu dle jednotlivých odvětví. **Neziskové instituce v pojetí Satelitního účtu neziskových institucí v sobě zahrnují všechny instituce splňující výše uvedené podmínky, nehledě na institucionální sektor, ve kterém se podle systému národních účtů (ESA 2010) nacházejí.**

Tabulka 1: Neziskové instituce v systému národních účtů

Typ institucionální jednotky	Institucionální sektory v systému národních účtů				
	Sektor nefinančních podniků S.11	Sektor finančních institucí S.12	Sektor vládních institucí S.13	Sektor domácností S.14	Sektor NISD S.15
Podniky (C)	C1	C2			
Vládní instituce (G)			G		
Domácnosti (H)				H	
Neziskové instituce (N)	N1	N2	N3	N4	N5

Pozn.: zkratky jsou převzaty z anglické terminologie podle *Příručky*

V případě České republiky nalezneme neziskové instituce v institucionálním sektoru nefinančních podniků (N1 v S.11), finančních podniků (N2 v S.12) veřejných institucí (N3 v S.13) a neziskových institucí sloužící domácnostem (S.15).

Neziskové instituce sloužící domácnostem (NISD) vytvářejí samostatný institucionální sektor S.15 a jsou samostatně sledovány v systému národních účtů. Ostatní neziskové instituce jsou zahrnovány do dalších institucionálních sektorů jako je S.11, S.12 a S.13 a tyto neziskové instituce, resp. údaje za ně, vstupují jako jeden ze zdrojů do souhrnu za další institucionální sektory a po provedení metodických úprav je již nelze z konečných údajů vyčlenit. V systému národních účtů jsou neziskové instituce v institucionálních

sektorech S.11, S.12 a S.13 zahrnuty mezi ostatní jednotky a nelze o nich získat informace. Systém národních účtů tak neposkytuje souhrnnou informaci za všechny neziskové instituce, poskytuje údaje pouze za neziskové instituce ze sektoru S.15.

Úplnou sekvenci účtů (údajů) za NISD (S.15) naleznete v sekci roční národní účty (<http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocenka.indexnu>) a vybrané údaje v sekci čtvrtletních účtů (https://www.czso.cz/csu/czso/ctvrtletni_ucty).

Výrobce v národních účtech rozdělujeme na tržní (v S.11 a S.12) a netržní (v S.13 a S.15). Za **tržní neziskové instituce** jsou považovány takové neziskové instituce, které poskytují služby podnikatelským subjektům, které je založily a které je formou členských příspěvků převážně financují.

- Jsou-li těmito podnikatelskými subjekty nefinanční podniky, neziskové instituce jsou zařazeny v sektoru nefinančních podniků (S.11 – N1).
- Jsou-li těmito podnikatelskými subjekty finanční instituce, neziskové instituce jsou zařazeny v sektoru finančních institucí (S.12 – N2).

Za tržní neziskové instituce jsou považovány i neziskové instituce, které se zabývají výrobou a poskytováním finančních a nefinančních služeb převážně domácnostem a jejichž provozní náklady (výroba a poskytování služeb) jsou z více než 50 % hrazeny vlastními tržbami z prodeje výrobků, služeb a zboží. Za vlastní příjmy se pro účely tohoto kritéria nepovažují dotace, granty či dary.

- V případě neziskových institucí zabývajících se výrobou a poskytováním nefinančních služeb se jedná o tržní neziskové instituce zařazené v sektoru nefinančních podniků (S.11 – N1).
- V případě neziskových institucí, které se převážně zabývají finančním zprostředkováním anebo pomocnými finančními činnostmi se jedná o tržní výrobce zařazené do sektoru finančních institucí (S.12 – N2).

Neziskové instituce, jejichž provozní náklady (výroba a poskytování služeb) jsou z více než 50 % financovány a kontrolovány domácnostmi, se zařazují do sektoru neziskových institucí poskytujících služby domácnostem (S.15 – N5) a považují se za **netržní neziskové výrobce**.

V roce 2004 byl poprvé proveden test na 50 % kritérium (ESA 2010, odstavec 3.19) u těch právnických osob, které nejsou vyloženě stanoveny jako neziskové instituce sloužící domácnostem podle ESA 2010, odst. 2.159. Podle metodického pokynu doporučeného Evropským systémem účtů (ESA 2010) se propočítalo procento krytí nákladů na výrobu vlastními tržbami. Pakliže dlouhodobě přesáhlo hranici 50 %, byly instituce zařazené do S.15 přeřazeny do S.11. Pokud naopak instituce z S.11 nepřesáhly onu hranici 50 %, byly přeřazeny do S.15. Toto kritérium se i nadále průběžně testuje.

Za **netržní neziskové výrobce** jsou považovány i veřejné subjekty mající netržní charakter se zařazením do sektoru vládních institucí (S.13 – N3), které také splňují výše uvedených pět vlastností (tedy že se jedná o *organizace, neziskové nebo zisk nerozdělující, institucionálně odděleny od vládních institucí, samosprávné a nepovinné*). V České republice jsou představitelem této skupiny pouze veřejné vysoké školy.

Přehled jednotek spadajících do jednotlivých institucionálních sektorů dle právní formy a dle odvětví prezentuje agregující Tabulka SA000110 a SA000111 v sekci Struktura Satelitního účtu neziskových institucí.

1.3 Klasifikace neziskových institucí

Systém národních účtů používá k identifikování oborů působení jednotek Odvětvovou klasifikaci CZ-NACE. Odvětví jsou v členění na sekce. Pouze nejvýznamnější sekce jsou dále rozděleny do trojmístných CZ-NACE. Nezisková instituce je zařazena do jednoho odvětví dle své převažující činnosti.

Odvětvová klasifikace CZ-NACE je pro potřeby **statistického sledování neziskových** institucí málo podrobná, z toho důvodu se v rámci Satelitního účtu neziskových institucí pracuje na zavedení i vhodnějšího odvětvového členění, a to Klasifikace služeb neziskových institucí sloužících domácnostem podle účelu - CZ-COPNI. Tato klasifikace je určena pro sledování účelu, na který byly vydány prostředky neziskové instituce. Nezisková instituce je zařazena do jednoho či více odvětví podle podílů prostředků, které vynakládá. Zde je rozdíl od odvětvové klasifikace CZ-NACE, kde je nezisková instituce zařazena do jednoho odvětví dle své převažující činnosti. Úplnou strukturu a metodiku jednotlivých klasifikací naleznete v sekci klasifikace (<https://www.czso.cz/csu/czso/klasifikace>).

Satelitní účet neziskových institucí za rok 2016 přináší pětiletou časovou řadu hlavních makroekonomických agregátů odvětvově členěné podle klasifikace CZ-COPNI.

Ve světě se často používá i Mezinárodní klasifikací neziskových organizací - ICNPO, která je *Příručkou* doporučena implementujícím zemím. Její zapracování se tak jeví jako důležité především kvůli mezinárodnímu srovnávání. V rámci Satelitního účtu neziskových institucí nebudou ekonomické jednotky prezentovány dle klasifikace ICNPO, avšak koherentnost statistik ICNPO a CZ - COPNI bude zabezpečena pomocí převodníků klasifikací CZ-COPNI a ICNPO, který je přiložen v příloze č.1.

2. POSTUP SESTAVOVÁNÍ SATELITNÍHO ÚČTU

2.1 Zdrojová data

Zdrojovými daty jsou údaje z ročního statistického šetření u neziskových institucí prováděného výkazem NI 1-01 (a).

Do roku 2008 bylo toto šetření každoročně realizováno jako kombinace plošného šetření (u jednotek s počtem zaměstnanců 20 a více) a výběrového s následnými dopočty na celý základní soubor (u jednotek s méně než 20 zaměstnanci), přičemž struktura výkazu zohledňovala pouze velikost zpravodajské jednotky a charakter vedení účetnictví (podvojně či jednoduché). Vlivem vysoké variability jednotek uvnitř souboru neziskových institucí a poměrně nízké návratnosti výkazů zejména u malých jednotek byla snížena spolehlivost získaných výsledků. To bylo hlavním důvodem pro jeho podstatnou reformu, která se projevila poprvé při statistickém zjišťování za rok 2009.

Nové formuláře zjišťování spočívají v pěti variantách výkazu přizpůsobených pro jednotlivé právní formy. Jednotky s 10 a více zaměstnanci jsou šetřeny formou každoročního plošného šetření. Malé jednotky s méně než 10 zaměstnanci jsou šetřeny formou plošného nebo velmi rozsáhlého výběrového zjišťování jednou za pět let tak, že každý rok je zvolena určitá právní forma, která pro daný rok podléhá rozšířenému zjišťování. Takto nově pojaté zjišťování se provádí od r.2009, za posledních pět let jsou šetřeny tyto formy: pro rok 2015 stavovské organizace, komory, zájmová sdružení právnických osob a honební společenstva, pro rok 2016 církevní právnické osoby, školské právnické osoby a politické strany a politická hnutí, pro rok 2017 se šetřily spolky, pobočné spolky, odbory, jejich organizační jednotky a pro rok 2018 obecně prospěšné společnosti a ústavy a pro rok 2019 nadace a nadační fondy. Údaje za ostatní právní formy (pro ten rok nezjišťované) se extrapolují na základě údajů z předcházejících let s využitím informací o počtu zaměstnanců, počtu jednotek a o meziročních změnách z jednotek s 10 a více zaměstnanci. Statistické šetření tak bylo výrazně omezeno z hlediska svého rozsahu a zátěže

respondentů, ale současně zpřesněno zohledněním značné různorodosti jednotek, které jsou šetřením pokryty.

Znění výkazů NI 1-01 (a) a okruh obeslaných respondentů za jednotlivé zpracovatelské roky naleznete v archivu výkazů (<http://apl.czso.cz/pll/vykwww/vyk12>).

2.2 Koncepční úpravy

Výstupy ze zpracování tohoto statistického výkazu tvoří základní zdroj dat pro sestavení národních účtů za neziskové instituce, přičemž do Satelitního účtu neziskových institucí byla následně převzata konečná sestava účtů za S.15, která byla publikována v rámci celého systému národních účtů. V případě institucionálních sektorů S.11, S.12 a S.13 byly do Satelitního účtu neziskových institucí převzaty údaje pouze za jednotky označované jako neziskové instituce. Jsou zde tedy zahrnuty veškeré metodické korekce a úpravy na pokrytí ekonomiky, včetně vybilancování se všemi sektory národního hospodářství.

S celým národním hospodářstvím je bilancována pouze sestava účtů za S.15. Jelikož se bilanční proces provádí za celé sektory S.11, S.12, S.13, S.14 a S.15, nelze odhadnout podíl neziskových institucí (kromě těch v S.15) na bilancování vzhledem k jejich malému objemu. Každá instituce má nějaký majetek a platí pracovní sílu, proto se i na neziskové instituce musí vztahovat tyto korekce: spotřeba fixního kapitálu, naturální mzdy, cestovné a imputované sociální příspěvky zaměstnavatelů. (více k metodice těchto koncepčních úprav viz příloha č. 2.)

Od 31.1.2015 je uživatelům poskytnut Satelitní účet neziskových institucí v časové řadě od roku 2005, který je sestaven podle metodiky ESA 2010.

2.3 Odhady dobrovolnické práce neziskových institucí

Významným přínosem Satelitního účtu neziskových institucí je i vyjádření dobrovolné práce a započtení její hodnoty do národních účtů.

Pod pojmem dobrovolník je zde uvažována taková osoba, která není pro danou dobrovolně vykovávanou činnost v pracovním poměru k ekonomickému subjektu a svoji činnost vykonává bez peněžní či jiné odměny nebo právního nároku (vč. nároku vyplývajícího z povinností členů dle stanov nebo jiných usnesení ekonomického subjektu). Dobrovolníky pracovníky mohou být jak dobrovolníci, odvádějící ekonomickému subjektu práci dle zákona č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě, tak další osoby vykonávající práci v organizaci bez nároku na odměnu (nehonorovaní členové správních a kontrolních orgánů, členové ekonomického subjektu a ostatní osoby).

Pracovní skupina pro zavádění Satelitního účtu neziskových institucí v ČR uspořádala v prosinci 2005 seminář k problematice oceňování dobrovolnické práce. Po vyslechnutí různých názorů a návrhů se rozhodla přijmout metodu ocenění pomocí mediánu stanoveného podle výsledků z Informačního systému o průměrném výděлку (ISPV), které provádí pracoviště statistické služby Ministerstva práce a sociálních věcí podle zákona č. 43/1992 Sb., o platu a odměně za pracovní pohotovost v rozpočtových a v některých dalších organizacích a orgánech. V roce 2007 byl poprvé sestaven Satelitní účet neziskových institucí za rok 2005 včetně imputované hodnoty dobrovolnické práce. Od roku 2012 došlo k přehodnocení oceňování dobrovolné práce.

Metoda ocenění pomocí mediánu stanoveného podle výsledků z Informačního systému o průměrném výděлку (ISPV) zůstává. Po vyslechnutí různých názorů uživatelů na výši mediánu, zpracování vlastních analýz a studia cizích analýz o hodnocení dobrovolné práce, jsme se rozhodli o využití mediánové hodnoty mezd v ČR. Ta více odpovídá mzdám v neziskovém sektoru, než byla mediánová hodnota platu v ČR.

Pro rok 2019 hodnota mediánu mezd v ČR podle ISPV dosahovala 174,12 Kč/hod. Tímto mediánem byl vynásoben počet hodin odpracovaných dobrovolníky, který Český statistický úřad získal ze statistických šetření výkazy NI 1-01(a). Následující tabulka uvádí ocenění dobrovolnické práce za neziskové instituce a mediánové hodnotu mezd v ČR pro roky 2005 až 2019.

Tabulka 3: Ocenění dobrovolnické práce za neziskové instituce celkem v letech 2005 až 2019

Rok/ sektor	Počet hodin odpracovaných dobrovolníky				Oceněná dobrovolnická práce (mil. Kč)			
	v S.11, S.12	v S.13	v S.15	Celkem	v S.11, S.12	v S.13	v S.15	Celkem
2005	168 872	0	62 819 667	62 988 539	17	0	6 219	6 236
2006	233 680	0	48 650 387	48 884 067	25	0	5 152	5 177
2007	288 483	0	82 937 006	83 225 489	33	0	9 396	9 429
2008	530 707	0	46 674 947	47 205 654	64	0	5 602	5 666
2009	287 072	0	46 890 116	47 177 188	35	0	5 734	5 769
2010	299 531	0	44 021 402	44 320 933	37	0	5 479	5 516
2011	292 602	0	44 892 904	45 185 506	37	0	5 634	5 671
2012	180 088	116	44 686 130	44 866 334	23	0	5 648	5 671
2013	146 582	2 436	47 374 025	47 523 042	19	0	5 988	6 007
2014	133 720	2 132	49 458 820	49 594 671	16	0	6 293	6 309
2015	112 161	940	51 861 484	51 974 585	14	0	6 851	6 865
2016	97 179	3 162	54 469 866	54 570 207	15	0	7 569	7 584
2017	84 217	2 319	55 360 056	55 446 593	12	0	8 317	8 329
2018	74 996	3 453	56 787 817	56 866 267	11	1	9 311	9 323
2019	42 173	2 857	57 681 157	57 726 187	6	0	10 043	10 049

Stále platí, že ze zdrojových dat nelze zjistit počet obyvatel České republiky, kteří pro neziskové instituce vykonávají dobrovolnou práci, neboť jeden člověk může vykonávat dobrovolnou práci pro vícero neziskových institucí. Proto počet dobrovolníků v tabulce SA000109 a tabulce 1.4 je uváděn jako přepočtený počet fyzických osob na základě počtu odpracovaných hodin dobrovolníky.

Oceněná dobrovolnická práce stále vstupuje do Satelitního účtu neziskových institucí jako součást položky Mzdy a platy (D.11). Navýšení položky D.11 se promítne do změny celkových náhrad zaměstnancům (D.1) a do bilančních položek (provozní přebytek, disponibilní důchod, čisté úspory, čisté půjčky a jiné). U sektoru NISD (S.15) se navíc navýší ostatní netržní produkce (P.132), která se počítá nákladovým způsobem.

2.4 Změny v Satelitním účtu neziskových institucí

2.4.1 Změny vyplývající se zavedení metodiky ESA 2010

Metodika ESA 2010 zavedla některé nové položky oproti ESA 95. Z hlediska neziskových institucí je nejvýznamnější podpoložka D.751 Běžné transfery pro NISD, která zahrnuje všechny dobrovolné příspěvky (jiné než dědictví), členské příspěvky a finanční pomoc, které NISD přijímají od domácností (včetně nerezidentských domácností) a v menší míře od jiných jednotek. Toto bylo dříve součástí souhrnné položky D.75, v tabulce SA000100 Agregace neziskového sektoru je proto nyní na straně zdrojů u neziskových institucí sloužících domácnostem vyčleněna tato položka zvlášť, včetně rozdělení, od koho (od jakého institucionálního sektoru) NISD tyto transfery přijaly. Na straně užití jsou transfery poskytnuté NISD zachycené v položce D.75 Jiné běžné transfery.

Z velkého počtu metodických změn podle ESA 2010 se v Satelitním účtu neziskových institucí nejvýrazněji projevila kapitalizace výdajů na vědu a výzkum, především u veřejných vysokých škol v sektoru vládních institucí S.13. Věda a výzkum ve vlastní režii je zachycován jako produkce pro vlastní konečné užití (P.12) a odpovídající výdaje jako tvorba fixního kapitálu (P.51), takto vzniklý je majetek je následně i odepisován, proto se úprava projeví i ve spotřebě fixního kapitálu (P.51c).

Změna se promítla do celé časové řady, prvně publikována za rok 2012.

2.4.2 Změny ve vymezení a v klasifikaci neziskových institucí

Základní makroekonomické agregáty publikované v klasifikaci CZ-COPNI významně přispívají k lepšímu popisu českého neziskového sektoru. Díky prezentování Satelitního účtu neziskových institucí v klasifikaci CZ-COPNI mají uživatelé detailnější pohled na odvětvovou strukturu neziskového sektoru.

Během prací na revizi národních účtů na přelomu 2014/2015 bylo zjištěno, že několik jednotek včetně Fondu pojištění vkladů, dosud považovaných pro účely Satelitního účtu za neziskové instituce v institucionálním sektoru finančních institucí, nesplňují definiční znaky pro toto zařazení. Proto byly tyto jednotky ze Satelitního účtu neziskových institucí vyjmuty, což se významně projevilo v sestavě účtů za NI zařazené v sektoru finančních institucí (v současnosti je Fond pojištění vkladů zařazen v národních účtech do sektoru vládních institucí). Již v minulosti došlo k překlasifikování vybraných jednotek z důvodu nesplnění definičních znaků, například v roce 2009 byly takto vyřazeny veřejné výzkumné instituce.

Změna se promítla do celé časové řady, prvně publikována za rok 2012.

Další změnou pro rok 2014 týkající se klasifikace neziskových institucí byla změna odvětvového zařazení sdružení dobrovolných hasičů – tyto jednotky byly přeřazeny z NACE 94B Činnosti odborových svazů a ostatních společenských organizací do NACE 842 Činnosti pro společnost jako celek (viz http://www.czso.cz/csu/czso/klasifikace_ekonomickych_cinnosti_cz_nace).

Změna se promítla do celé časové řady, prvně publikována za rok 2012.

2.4.3 Zpřesnění odhadů dobrovolnické práce

Hodnota dobrovolnické práce je počítána metodou ocenění využívající mediánové hodnoty *mezd* v ČR (více v kapitole 2.3).

Změna se promítla do celé časové řady, prvně publikována za rok 2012.

2.4.4 Změny v prezentaci Satelitního účtu neziskových institucí

Prezentace Satelitního účtu neziskových institucí byla poprvé pro rok 2012 doplněna o další odvětvově členěné CZ-COPNI, která lépe vystihuje strukturu českého neziskového sektoru. Dle tohoto členění je prezentována například produkce či zaměstnanost českého neziskového sektoru.

Změna se promítla do časové řady od roku 2012, prvně publikována za rok 2012.

Satelitní účet neziskových institucí je prezentován ve struktuře hodnoty za neziskové instituce celkem, zvláště za neziskové instituce sloužící domácnostem (S.15), zvláště za neziskové instituce v institucionálním sektoru veřejných institucí (N3 v S.13) a za neziskové instituce v institucionální sektoru nefinančních podniků (N1 v S.11) a finančních podniků (N2 v S.12) dohromady. K prezentování hodnot za neziskové instituce v institucionálním sektoru nefinančních a finančních podniků dohromady jsme přistoupili z důvodu zachování korektnosti při zveřejňování individuálních údajů (více v kapitole 2.4.2).

Změna se promítla do celé časové řady, prvně publikována za rok 2012.

Bližší popis k jednotlivým tabulkám Satelitního účtu neziskových institucí naleznete v příloze č. 3.

2.4.5 Změny vyplývající z nového občanského zákoníku č. 89/2012.

K 1. 1. 2014 došlo ke změnám v názvu vybraných právních forem (např. sdružení/spolek), vzniku nových právních forem spadajících do vymezení Satelitního účtu neziskových institucí (např. ústav) a rozdělení vybraných právních forem do více právních forem (např. sdružení na odbory/spolky). Právní formy splňující podmínky vymezení neziskových institucí podle Satelitního účtu neziskových institucí do konce roku 2013 a od roku 2014 naleznete v kapitole 1.1.

Změna se promítla do časové řady od roku 2014, prvně publikována za rok 2014.

2.4.6 Změny v dopočtu odpracovaných hodin dobrovolníky

V rámci revize národních účtů v roce 2020 došlo k narovnání údajů satelitního účtu neziskových institucí na údaje publikované v červnu 2020.

Díky dokončení druhého cyklu zjišťování neziskových institucí do 10 zaměstnanců (za rok 2017 byly podruhé zjišťovány malé spolky, pobočné spolky a odborové organizace jako poslední skupina) jsme mohli přistoupit k revizi metody dopočtu odpracovaných hodin dobrovolníky tak, že údaje jsou

konzistentní s metodou dopočtů v národních účtech. V návaznosti na tuto novou metodu došlo i k úpravě údajů odpracovaných hodin dobrovolníky za jednotlivé právní formy v tabulce 1.1 Počet hodin odpracovaných dobrovolnými pracovníky v neziskových institucích.

Novinkou je také publikace rozdělení odpracovaných hodin dobrovolníky podle charakteru vykonávané práce (jednorázové, nepravidelné a pravidelné) a podle druhu práce vykonávané dobrovolníky pro neziskové instituce. Tyto údaje jsou součástí tabulky SA000109 Pracovníci

Výše uvedené změny se promítla do časové řady od roku 2013, prvně publikovány za rok 2018.

Přivítáme všechny podnětné dotazy, připomínky či náměty, které by nám pomohly při zdokonalování popisu českého neziskového sektoru pomocí Satelitního účtu neziskových institucí. V případě zájmu se, prosím, obraťte na adresu jitka.fortova@czso.cz

Příloha č. 1: Vzájemný vztah mezi klasifikacemi CZ-COPNI a ICNPO

COPNI	Popis	ICNPO	Popis
skupina 1 1 000	BYDLENÍ Bydlení	6 200	Bydlení
skupina 2 2 000	ZDRAVÍ Zdraví	3 100 3 200 3 300 3 400 2 400 ^a	Nemocnice a rehabilitace Zařízení s pečovatelskou službou Duševní zdraví a krizová intervence Ostatní zdravotní služby Výzkum
skupina 3 3 100 3 110 3 130 3 200	REKREACE A KULTURA Rekreační a sportovní služby <i>Sportovní služby</i> <i>Podpora zájmových činností</i> Kulturní služby	1 200 1 300 1 100	Sport Ostatní rekreace a společenské kluby Kultura a umění
skupina 4 4 100 4 200 4 300 4 400 4 500 4 600 4 700	VZDĚLÁVÁNÍ Preprimární a primární vzdělávání Sekundární vzdělávání Postsekundární vzdělávání nižší než terciární Terciární vzdělávání Vzdělávání nedefinované podle úrovně Výzkum a vývoj v oblasti vzdělávání Ostatní vzdělávací služby	2 100 ^a 2 100 ^a 2 200 ^a 2 200 ^a 2 300 ^a 6 300 ^a 2 400 ^a 2 300 ^a 8 100 ^a	Základní a střední vzdělávání Základní a střední vzdělávání Vyšší a vysokoškolské vzdělávání Vyšší a vysokoškolské vzdělávání Ostatní vzdělávání Zaměstnanost a příprava na zaměstnání Výzkum Ostatní vzdělávání Grantové nadace
Skupina 5 5 100 5 110 5 120 5 200	SOCIÁLNÍ PÉČE Služby sociální péče <i>Sociální péče s ubytováním</i> <i>Sociální péče bez ubytování</i> Výzkum a vývoj v oblasti sociální péče	4 100 4 200 4 300 6 100 ^a 6 300 ^a 2 400 ^a	Sociální služby Pomoc při katastrofách a v nenadálých situacích Finanční a materiální výpomoc Hospodářský, sociální a komunitní rozvoj Zaměstnanost a příprava na zaměstnání Výzkum

Skupina 6 6 000	NÁBOŽENSTVÍ Náboženství	10 100	Círky a náboženské společnosti
skupina 7 7 100 7 200 7 300	POLITICKÉ STRANY, ODBOROVÉ A PROFESNÍ ORGANIZACE Služby politických stran Služby odborových organizací Služby profesních organizací	7 300 11 300 11 200	Politické organizace Odbory Profesní sdružení a komory
Skupina 8 8 100 8 200	OCHRANA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ Služby ochrany životního prostředí Výzkum a vývoj v oblasti ochrany životního prostředí	5 100 5 200 ^a 2 400 ^a	Životní prostředí Ochrana zvířat Výzkum
Skupina 9 9 100 9 120 9 130 9 150 9 200	SLUŽBY JINDE NEUVEDENÉ Ostatní služby <i>Místní a regionální rozvoj</i> <i>Ochrana lidských práv</i> <i>Humanitární pomoc jiným zemím</i> Výzkum a vývoj v oblasti služeb jinde neuvedených	5 200 ^a 6 100 7 100 7 200 8 100 8 200 9 100 11 100 12 100 2400 ^a	Ochrana zvířat Hospodářský, sociální a komunitní rozvoj Prosazování a obhajoba zájmů Právo a právní služby Grantové nadace Ostatní zprostředkování dobročinnosti a podpora dobrovolnictví Mezinárodní činnosti Hospodářské svazy Činnosti jinde neuvedené Výzkum

^a Část skupiny.

Pozn.: Kurzivou jsou uvedeny vybrané sekce podskupin, za která jsou prezentovány údaje v Satelitním účtu neziskových institucí v členění CZ COPNI

Úplnou strukturu a metodiku klasifikace CZ COPNI naleznete v sekci klasifikace (<https://www.czso.cz/csu/czso/klasifikace>)

Úplnou strukturu a metodiku klasifikace ICNPO naleznete v Příručce (http://unstats.un.org/unsd/publication/seriesf/seriesf_91e.pdf)

Příloha č. 2: Metodika koncepčních úprav

Spotřeba fixního kapitálu

Spotřeba fixního kapitálu je v současné době odhadována pro všechny sektory v členění podle odvětví a druhu majetku. Pro tento odhad je používána *metoda trvalé inventarizace (PIM)* pro veškerá fixní aktiva (např. obydlí, nebytové budovy, stroje, dopravní prostředky a software). Tato metoda spočívá v přímém odhadu stavu hrubého kapitálu a spotřeby fixního kapitálu ve stálých i běžných cenách. Spotřeba fixního kapitálu je na ČSÚ odhadována pouze lineárně, avšak v členění podle odvětví a podle jednotlivých subsektorů.

Naturální mzdy

Příkladem naturálních mezd v České republice jsou:

- stravenky poskytované zaměstnavateli zaměstnancům
- příspěvky ze sociálních fondů na rekreaci
- stravné na služebních cestách (potraviny a nápoje)
- ostatní náklady na zabezpečení zaměstnanců
- příspěvek na bydlení
- výrobky firmy prodávané zaměstnancům se slevou nebo zdarma (sleva)
- hodnota prominutých úroků v případě bezúročné půjčky nebo za snížený úrok
- služební vozy užívané pro soukromou potřebu
- strava a ubytování poskytované zdarma nebo za sníženou cenu zaměstnancům hotelů, jídelen a zemědělských podniků
- spropitné

Naturální mzdy jsou odhadovány na základě údajů z účetních výkazů a statistických šetření u podniků a šetření Úplných nákladů práce (ÚNP).

Cestovné

Pod pojmem cestovné jsou uvažovány veškeré náklady spojené s pracovní cestou tj. náhrady při zahraničních služebních cestách, cestovní výdaje, náhrady za použití vlastních vozidel, náklady na autotaxi, na dopravu smluvními autobusy apod. Zdrojová data nákladů neziskových institucí na cestovné svých zaměstnanců se dále upravují, neboť část cestovného je ve formě naturálních mezd, například náhrada zaměstnancům na stravné.

Imputované sociální příspěvky

Odhad imputovaných sociálních příspěvků zaměstnavatelů vychází z údajů podnikového statistického výkaznictví, kde je součástí položky zákonné sociální a zdravotní pojištění. V rámci metodických úprav je tato položka vyčleněna ve výši, která odpovídá údajům získaným z šetření ÚNP. To zahrnuje dvě položky - vyrovnání za dobu nemoci placené zaměstnavatelem (objem mezd vyplacených zaměstnavatelem v prvních dnech nemoci) a ostatní sociální dávky hrazené zaměstnavatelem (např. dávky při narození, úmrtí rodinného příslušníka, v mateřství, při odchodu do důchodu a podobně).

Příloha č. 3: Prezentace Satelitního účtu neziskových institucí

Na webu Satelitního účtu neziskových institucí (http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocenka.indexnu_sat) naleznete údaje za roky 2005 až 2019 podle nové metodiky ESA 2010. Prezentované údaje za roky 2005 až 2019 jsou vypracovány podle jednotné metodiky a jsou časově srovnatelné.

Údaje v tabulkách jsou uváděny v běžných cenách; finanční ukazatele v milionech Kč, strukturální ukazatele v základních jednotkách.

Členění je podle institucionálních sektorů, některé tabulky podle odvětvové klasifikace CZ-NACE, některé podle právní formy neziskové instituce a nově pro roky 2012 až 2019 i podle odvětvového členění CZ-COPNI, které lépe vystihuje odvětví českého neziskového sektoru.

Hodnoty jsou uváděny již po veškerých úpravách popsanych výše.

Struktura Satelitního účtu neziskových institucí ([Satelitní účet NI](#) > Struktura Satelitního účtu neziskových institucí)

Tabulky SA000100 až SA000109

Struktura položek se co nejvíce přibližuje struktuře uvedené (v *Příručce - table I*) a zobrazuje úplnou verzi Satelitního účtu neziskových institucí. Uvedeny jsou pouze hlavní položky. Ve sloupcích jsou prezentovány hodnoty za neziskové instituce celkem, za neziskové instituce sloužící domácnostem (S.15) zvlášť, za neziskové instituce v institucionálním sektoru veřejných institucí (N3 v S.13) zvlášť a za neziskové instituce v institucionální sektoru nefinančních podniků (N1 v S.11) a finančních podniků (N2 v S.12) dohromady.

Hodnoty jsou uváděny včetně imputované hodnoty práce dobrovolníků a bez netržní produkce tržních neziskových institucí.

Tabulka SA000100 pro větší přehlednost zobrazuje všechny účty najednou spolu se zobrazením strany užití a zdrojů.

Tabulka SA000109 vyjadřuje počty pracovníků neziskových institucí a náhrady za jejich práci. Počet dobrovolníků je uváděn jako přepočtený počet fyzických osob na základě počtu odpracovaných hodin dobrovolníky. **Nově je publikováno i rozdělení odpracovaných hodin dobrovolníky podle charakteru vykonávané práce (jednorázové, nepravidelné a pravidelné) a podle druhu práce vykonávané dobrovolníky pro neziskové instituce.**

Tabulky SA000110 a SA000111

Zobrazují počty neziskových institucí dle institucionálních sektorů, právní formy a odvětví CZ-NACE. Úplnou strukturu právních forem a jejich vymezení naleznete v sekci číselníky (<http://apl.czso.cz/iSMS/cisdet.jsp?kodcis=56>).

Tabulky SA000141a, SA000141b a SA000141c

Zachycují: produkci, přidanou hodnotu a počet zaměstnanců v členění podle odvětví CZ-NACE a typu instituce. Ve sloupcích jsou prezentovány hodnoty za neziskové instituce celkem, za neziskové instituce sloužící domácnostem (S.15) zvlášť, za neziskové instituce v institucionálním sektoru veřejných institucí (N3 v S.13) zvlášť a za neziskové instituce v institucionální sektoru nefinančních podniků (N1 v S.11) a finančních podniků (N2 v S.12) dohromady. Hodnoty se sledují za jednotlivé institucionální sektory, uvádí se jak údaj za celý institucionální sektor tak za neziskové instituce spadající do daného sektoru, a taktéž je připojen sloupec, který sčítá všechny neziskové instituce (v *Příručce - table IV*).

Hodnoty v tabulkách SA000141a, SA000141b jsou uváděny včetně imputované hodnoty práce dobrovolníků a bez netržní produkce tržních neziskových institucí. Počet zaměstnanců v tabulce SA000141c je uváděn jako přepočtený počet fyzických osob.

Tabulky SA000151, SA000152, SA000153 a SA000154

Zachycují: produkci, přidanou hodnotu, mzdy a platy a počet zaměstnanců v členění podle odvětví CZ-COPNI. Ve sloupcích jsou prezentovány hodnoty za neziskové instituce celkem, za neziskové instituce v institucionálním sektoru veřejných institucí (N3 v S.13) zvlášť a za neziskové instituce v institucionální sektoru nefinančních podniků (N1 v S.11) a finančních podniků (N2 v S.12) a za neziskové instituce sloužící domácnostem (S.15) dohromady.

Hodnoty v tabulkách SA000151, SA000152 jsou uváděny včetně imputované hodnoty práce dobrovolníků a bez netržní produkce tržních neziskových institucí. Počet zaměstnanců v tabulce SA000154 je uváděn jako přepočtený počet fyzických osob.

Časové řady Satelitního účtu neziskových institucí ([Satelitní účet NI](#) > Časové řady Satelitního účtu neziskových institucí)

Tabulky SA000201 a SA000202

Hodnoty ukazatelů výdajů a výnosu neziskových institucí v tabulkách SA000201, SA000202 jsou uváděny včetně imputované hodnoty práce dobrovolníků a bez netržní produkce tržních neziskových institucí (v Příručce - table II.1 a II.2).

Tabulky SA000203, SA000203a, SA000203b

V tabulkách jsou uváděny přijaté a poskytnuté transfery pro neziskové instituce sloužící domácnostem (S.15), a detailnější údaje od jakého sektoru byly transfery přijaty a jakému sektoru byly neziskovými institucemi v S.15 transfery poskytnuty (v Příručce - table II.3). Hodnoty jsou uváděny včetně imputované hodnoty práce dobrovolníků a bez netržní produkce tržních neziskových institucí. Údaje v těchto tabulkách jsou pro sektor S.15 vybilancovány. Nově se publikují také členské příspěvky domácností do různých spolků, politických stran, komor. K dispozici jsou od roku 2008, v předchozích letech by se jednalo pouze o odhady těchto příspěvků, protože k dispozici nejsou žádná zdrojová data, která by zachycovala členské příspěvky nebo počty členů v organizacích.

Tabulky SA000251 až SA000254

Jsou agregovaná data úplné sestavy účtů, která jsou prezentována v časových řadách. Tabulka SA000251 je za neziskové instituce celkem, tabulka SA000252 za neziskové instituce v institucionálním sektoru nefinančních podniků (N1 v S.11) a finančních podniků (N2 v S.12) dohromady, tabulka SA000253 za neziskové instituce v institucionálním sektoru veřejných institucí (N3 v S.13) a tabulka SA000254 za neziskové instituce sloužící domácnostem (S.15). Tyto tabulky jsou zveřejněny pro větší uživatelský komfort.

Tabulky SA000211a – SA000214a

Tyto tabulky přináší vývoj počtu právních forem neziskových institucí na roky 2005 až 2013 podle institucionálního sektoru pro vyšší uživatelský komfort.

Tabulky SA000211b – SA000214b

Vzhledem ke změnám vyplývajících z nového občanského zákoníku jsou tabulky přinášející vývoj počtu právních forem neziskových institucí podle institucionálního sektoru odděleny na novou časovou řadu od roku 2014.

Prezentace Satelitního účtu neziskových institucí je doplněna o vybrané analytické tabulky za neziskové instituce sloužící domácnostem (S.15). ([Satelitní účet NI](#) > Doplnující analytické tabulky)

Tab. 1.1, 1.2, 1.3 a 1.4

Tabulky vykazují detailnější pohled na vývoj počtu hodin odpracovaných dobrovolnými pracovníky v neziskových institucích a přepočteného počtu dobrovolných pracovníků (FTE) podle právních forem i podle odvětví.